

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਟੇਕ ਚੰਦ ਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਮੁਨੀਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਵਸਿਸ਼ਟ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ, - ਜਵਾਬਦਾਤਾ

ਰੈਗੂਲਰ ਫਾਈਸਟ ਅਪੀਲ ਨੰ. 76-D1961

ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ (1955 ਦਾ XXV-25)- 12 ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਗੜਬੜ-ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਾਂ-ਵਿਵਾਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤਾ, ਕੀ ਇਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਇਨਕੁਪਾ ਸਿਟੀ-ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਖਾਧਾ ਗਿਆ - Lunatic- ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਰਮ ਜਾਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ- ਵਿਆਹ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ- ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਾਂ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਹਮਲਾ, ਜੇ ਇਹ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਝੁਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਮਨ ਦੀ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਪਰ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਡਿਸਟਿਨਿਅਰ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿੱਥੇ ਮਨ ਦੀ ਅਸਾਂਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲਾ, ਜੇ ਕਿ ਅਸਥਾਈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੇਕਰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਹਮਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਮਿਆਦ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੇਮ ਦਾ ਵਿਆਹ, ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦਾ ਮਨ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਂ

ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ, ਸਮਾਰੋਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਆਹ ਦੇ ਐਗਜੀਵਿਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਪਾਗਲ" ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੂਰਖਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਨ ਦੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਮਨ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, "ਪਾਗਲ" ਸ਼ਬਦ "ਲੂਨਾ" ਚੰਦਰਮਾ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੂਰਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਮੋਮ ਜਾਂ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ, ਤਰਟੂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਸਤ ਜਾਂ ਬੇਢੰਗੇ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਰਕ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਗੁਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੁੱਲ ਪਾਗਲਪਨ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, or ਅਯੋਗਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ, ਭਾਵੇਂ ਲਚਕੀਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਹਿਜ਼ ਇਕਸੈਟਲ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਮਨ ਦੀ ਹਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਧਾਰਣ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਹਰ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਭਟਕਣਾ ਨੂੰ ਪਾਗਲਪਣ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਗਲਪਨ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਸਧਾਰਣਤਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਸੋਮ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਅਸਲੀਲਤਾ, ਬੇਵਕੂਫ, ਜਨੂੰਨ, ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਸੁਭਾਅ, ਬੇਕਾਬੂ ਈਰਖਾ, ਜਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਪੀੜਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। , ਜਾਂ ਅਤਿ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜਾਂ ਉਤੇਜਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਮੂਰਖ ਜਾਂ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੁਝ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕਤਾ ਜਾਂ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਆਮ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਕੰਟਰੈਕਟਲ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ, ਕਠੋਰ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਣਦਾਰੀ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਾਗਲਪਨ ਜਾਂ ਲੂਨੇ ਦਾ ਹਰ ਰੂਪ ਜਾਂ ਡਿਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ- ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇ

265

ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਆਹ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਹੱਦ ਜਾਂ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਟੀਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਟੇ ਤੌਰ ਤੇ , ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭਾਵਨਾ, ਲਗਾਵ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਸੂਝ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਇੱਕ ਆਮ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੇਠਲਾ ਕਿ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੰਡਨ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੇ , ਬੁੱਧੀ

ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੀ ਵਿਅੰਗ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏਗੀ, ਪਦਾਰਥਕ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਾਗਲਪਣ ਜਾਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਮੂਲੀ ਪਾਗਲਪਣ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਇੱਕ ਸੁਚੱਜੇ ਅੰਤਰਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਤੀ / ਪਤਨੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜੁੜੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਮੇਲ-ਜੋਲ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰਥਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਥਿਤ ਮੂਰਖਤਾ ਜਾਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ, ਸਫਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਹਨ

266

ਅਤੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰੇ, ਅਰਥਾਤ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਇਸ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਸੰਜੀਦਾ ਤੌਰ ਤੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਿਆਰ ਤਰਕ-ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਚੈਕਸ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਾਲ, ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਮਿਤੀ 29 ਮਾਰਚ, 1961 ਨੂੰ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਕਸ, ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਆਰ ਐਲ ਟੰਡਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਲਈ ਐਸ.ਐਨ. ਐਂਗਲੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਨਿਰਣਾ

ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ. ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੁਨੀਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਨੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ 29 ਮਾਰਚ, 1961 ਦੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ (1955 ਦਾ ਐਕਟ 25) ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਅਧੀਨ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ 28 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਉੱਤਰਦਾਇਕ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 5(ii) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸ਼ਰਤ ਦਾ ਉਲੰਘਣ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਪਾਗਲ ਸੀ। ਵਿਆਹ

267

ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ 9 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਉਮਰ 30 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 20/21 ਸਾਲ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਗਲ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਉਸਦੀ ਪਾਗਲਪਣ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇੜੇ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਾਗਲ ਸੀ। 23 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ, ਉਹ ਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਗਿਆ। 24 ਮਈ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਪਿਸ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਯੋਖਾਯੜੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਿਹਤ, ਉਮਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਾਗਲ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰ ਤੇ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਦਿਮਾਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੇ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਤੱਥ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਛੁਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ

268

ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਖਾਯੜੀ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ "ਭੂਸ਼ਣ" ਅਤੇ "ਪ੍ਰਭਾਕਰ" ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਗੋਵਰਨਮੈਂਟ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਅਣਗੌਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਹ ਮੌਕੇ ਜੇ ਦਾਜ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵਧੀਕ

ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੱਤ ਵਸਿਸ਼ਟ। ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੇਸਤ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਮੁਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ: —

"ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਅਧਰੰਗ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ?"

269

ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 3 ਮਈ, 1956 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰੇਗਾ। ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ:-

"1. ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਗਲ ਸੀ?

2. ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਖੋਖੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?"

ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੇ , ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਰਕਵਰ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲਾਂ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਕੋ ਇਕ ਮੁੱਦਾ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਗਲ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 22 ਅਤੇ 23 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਨੀਆ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਅਚਾਨਕ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਗਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਬਾਰੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸਨ।

270

ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ 22 ਜਾਂ 23 ਮਈ ਨੂੰ ਮਨੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਲੱਛਣ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਬਾਹਰੀ ਮਰੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਦਿਅਕ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੱਛਣ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਖਰਕਾਰ ਮਨੀਆ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਨੀਆ ਦਾ ਅਸਲ ਹਮਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਂ. ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਇਕ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਪਾਗਲ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚ ਅਸਧਾਰਨਤਾ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਮਨੀਆ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਖੁਦ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਵਿਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਜੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਵਿਆਹ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਆਚਰਣ ਬਾਰੇ, ਏ ਡਬਲਯੂ 3 ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ,

271

ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਯੂ. 4 Pt ਰਾਮ ਨਾਥ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੁਨੀਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਕਸਟਮ ਦੇ ਉਲਟ, ਪਰਿਕਰਮਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾੜਾ-ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਲੱਕੜ ਦੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਚੌਂਕੀ ਤੇ ਨਹੀਂ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਵਾਰ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰ ਡੋਲਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਥਾਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੈਠੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਲਾੜੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਤੋਹਫ਼ੇ ਲੈਣ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਰੇਲਗੱਡੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਉਦਾਹਰਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਏ.ਡਬਲਯੂ. 15 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੌਸਮ ਗਰਮ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਰਜਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਾਂਗ ਮਾਰਿਆ ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ 11 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਪਾਣੀ ਪੀ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸਮਝਦੀ ਸੀ।

12 ਮਈ, 1955 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਉਹ ਨਾਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਪੈਟੀਕੋਟ ਅਤੇ ਬਿਲਜ਼ੂਸ ਪਹਿਨੇ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸਾੜੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ, ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਹੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਜ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸੀ। ਏ.ਡਬਲਿਊ. 13 ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਮਚੰਦਾਨੀ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਜੇੜੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੁਝ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੋਜਨ

272

ਪਰੋਸਿਆ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਸਨੇ ਬੇਝਿਜਕ ਹੋ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਨਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਏ.ਡਬਲਿਊ. 8 ਸ਼੍ਰੀ ਛਾਬੜਾ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੀ ਗਈ ਅਸਧਾਰਨਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਖੜੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਦਿੱਖ ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲਾੜੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਏ.ਡਬਲਿਊ.9 ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਰੇਕਫਾਸਟ ਟੇਬਲ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਨਾਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ 10 ਜਾਂ 12 ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਉਸਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਾਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪੀਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਪਾਣੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਲੇਟ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪਕਵਾਨ ਰੱਖੇ ਪਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਥੁੱਕਦੀ ਹੈ। ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਤੇ, ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਅਲੱਗ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

ਏ.ਡਬਲਿਊ. 11 ਮਲਿਕ ਮੇਤੀਆ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਤੇ ਲਾੜੀ ਨੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦਿੱਖ ਖਾਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਗਲਾਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਪੀ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲੜਕੀ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੇ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

ਏ.ਡਬਲਿਊ. 12 ਦੇ ਕੈਪਟਨ ਵਾਸੂਦੇਵ ਵੇਹਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ 4 ਜਾਂ 5 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ।

273

ਪਰ ਉਸਨੇ ਆਮ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਂਹੀ ਮੁਨੀਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਰਾਹੀਂ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਏ.ਡਬਲਿਊ. 14, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੱਤ ਵਸਿਸ਼ਟ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਪਰ ਸਿਰਫ ਕੁੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ। ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੇ

ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾੜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਏ। 23 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਾਗਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਜੀਬ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਲੜਕੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੈਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਗਸਤ, 1955 ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੁਧਰ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮੁਨੀਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਨੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ. 15 ਅਤੇ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ, ਬ੍ਰੇਕਫਾਸਟ ਟੇਬਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚਾਹ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਲਾੜੀ 15 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਏ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨ ਰੁਕੇ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਦਿੱਲੀ ਆਏ। 19 ਮਈ. ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਵਾਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪੇਟ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਵਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਸਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਵੇਟਰਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ। 22 ਮਈ 1955 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ

274

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ, ਗਹਿਣੇ, ਲਿਨਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟੂਟੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਦੇ ਦੀ ਤਾਰ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 23 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਟੁੱਥ ਪੇਸਟ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟਿਊਬਾਂ ਚਬਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਛਿੜਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਸੌਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਰਪਟ ਤੇ ਲੇਟ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਦਗਿਲ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਦੂਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ, 23 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। 23 ਅਤੇ 24 ਮਈ, 1955 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਜਵਾਬੀ ਹਿੰਸਕ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੁੱਟਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਸਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਥੁੱਕਿਆ, ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਦਗਿਲ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹਿੰਸਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਦਗਿਲ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਦਗਿਲ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਆਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। 24 ਤਰੀਕ ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਇੱਕ ਪੱਤਰ (ਐਗਜੀਵਿਟ A/5) ਲਿਖਿਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਚਾਚਾ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਇਆ। 24 ਮਈ 1955 ਨੂੰ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੈ ਗਏ। 23 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਰਵਿਨ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਸਰਜਨ ਡਾ. ਡੀਸ਼ ਜੇਕਿ ਏ.ਡਬਲਿਊ. 1 ਤੇ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 12 ਮਈ ਨੂੰ, ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ 23 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਸੀ।

275

ਉਸਨੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

“ਮੈਂ ਇਹ ਉਧਾਰ ਐਨਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਨੋਟ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਜੇ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਉਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਉੱਨਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ।”

ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੀ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਉਮਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਏ.ਡਬਲਯੂ. 6 (ਵਾਈ. ਐਨ. ਲਾਲ)

ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ 05 ਮਾਰਚ, 1955 ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ, 1956 ਤੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਕੰਮ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਮੌਕੇ ਮਿਲੇ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਜੋ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਵੈਦਾਂ ਅਤੇ ਵੈਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ "ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ" ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾਣਾ ਪਿਆ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਟੀਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ "ਇੱਕ ਮੂਡੀ ਵਿਅਕਤੀ" ਸੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦਿਨ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਟੀਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਸਨੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕ, ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਬੁਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਤੇ

276

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨਵੰਬਰ, 1955 ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੇ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਬਤੌਰ ਪੀ.ਏ. ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਵਿੱਚ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ। ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਮਾਰਚ, 1955 ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਯਕੀਨਨ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪੀ.ਏ. ਲੋੜ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੇ ਉਹ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ, 1955 ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ।

ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਪੂਰੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। 1956. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

277

ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ R.B./1, ਮਿਤੀ 6 ਅਕਤੂਬਰ, 1955, ਬਾਕਸ ਨੰਬਰ 9517- C.H ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ R. B./2 ਪੱਤਰ ਹੈ। ਮਿਤੀ 14 ਅਕਤੂਬਰ 1955 ਨੂੰ ਵਾਈ.ਐਨ. ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਮ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਣਾਅ ਨਾਲ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਡਰੈਸੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਨਬੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਕ। ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ R.B./5 ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸੀਦ ਹੈ। ਰਸੀਦ 26 ਦਸੰਬਰ 1955 ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਸੀਦ ਵਾਈ.ਐਨ. ਲਾਲ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨਵੰਬਰ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਏ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। 6 ਵਾਈ.ਐਨ. ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਝੂਠ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਚ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਗਲਾ ਗਵਾਹ ਏ.ਡਬਲਯੂ. 7 (ਧਰਮ ਪਾਲ ਸੇਖੜੀ) ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਈ 1955 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਫਿੱਟ ਸੀ। ਉਹ ਇੰਦਰਾ ਸੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ "ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ" ਦੇਖਿਆ ਸੀ

278

ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੰਦਰਾ, ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਪਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਮੈਂ ਹੁਣ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਰਵਿਨ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਸਰਜਨ ਡਾ. ਪੀ. ਦਿਸ਼ ਨੂੰ ਮਈ, 1955 ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਅਲੀਪੁਰ ਰੋਡ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ "ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਲੱਛਣ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹਿੰਸਕ ਸੀ।" ਉਹ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਉਸ ਕੋਲ ਰਾਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਅਤੇ 24 ਅਤੇ 25 ਮਈ, 1955 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ (ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਏ/1) ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ: - "ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਹਿੰਸਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੇਨੀਆ।

ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ (ਟੁੱਟ) ਬਾਲਕ ਰਾਮ ਹਸਪਤਾਲ (ਟੁੱਟ) ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਇਲਾਜ (ਟੁੱਟ) ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉਹ "ਹਿੰਸਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੇਨੀਆ" ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਰੋਲਾ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਅਸੰਗਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਸਟੀਰੀਆ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸੀ ਜਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏ

279

ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੇ ਗਏ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹਮਲਾ ਅਚਾਨਕ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਲੋਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

ਏ.ਡਬਲਿਊ. 2 ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਡਾ: ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਹਨ। ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ 25 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਰੋਗੀ ਵਜੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 1286 ਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਬਾਹਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ 'ਸਕਿਜ਼ੋਫ੍ਰੇਨੀਆ' ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ "ਮੇਨੀਆ" ਸ਼ਬਦ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਕੰਵਲਸਿਵ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਊਟ-ਡੋਰ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦੀ ਕਾਪੀ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਏ/2 ਵਜੋਂ ਮਾਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਇਲਾਜ 26 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਈ, 1955, 70 ਦੀ ਵੋਲਟੇਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਵੋਲਟੇਜ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵਧਾ ਕੇ 80 ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਵਾਬ ਦੇ। ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ 90 ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੜਵੱਲ ਆ ਗਿਆ। ਵੋਲਟੇਜ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 1 ਜੂਨ, 1955 ਨੂੰ ਇਹ 140 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ 130 ਦੀ ਵੋਲਟੇਜ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੜਵੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਇਲਾਜ ਉਸ ਨੂੰ 4 ਜੁਲਾਈ, 1955 ਤੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਰੱਕੀ ਨੇਟ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਮਨਿਆ (ਸਰਲ) ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਫੇਰੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਜਾਂ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ "ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਚੈਨ ਸੀ, ਉੱਚ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਬੇਲੋੜੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਾਰੇ ਬੁੱਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹਮਲਾਵਰ ਮੂਡ ਵਿੱਚ ਸੀ", ਉਹ। ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਬੋਲੀ ਅਸੰਗਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹਿੰਸਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਬੇਇਸਟੇਰੀਅਸ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਨੀਆ ਜੇ ਉਸਨੇ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਦਾ ਤੀਜਾ ਹਮਲਾ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ

280

ਕ੍ਰੋਨਿਕ ਮੇਨੀਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ. ਆਪਣੀ ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਸਿਜ਼ੋਫਰੀਨੀਆ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਮੇਨੀਆ ਦਾ ਕੇਸ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਰਜਿਸਟਰ ਦੇ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਕਾਲਮ

ਵਿੱਚ ਸਿਜ਼ੇਫਰੀਨੀਆ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਬਜਾਏ ਮੇਨੀਆ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, "ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ, ਸਧਾਰਨ ਮੇਨੀਆ ਅਚਾਨਕ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਇਲਾਜ ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ", ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇ ਕਾਰਕ ਚਿੰਤਤ ਹੋਣਗੇ, ਪਹਿਲਾ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤਣਾਅ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਇੱਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤਣਾਅ ਹੈ ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਠੋਰ ਵਰਤਾਓ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਦੇਖੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲਾ ਹਲਕੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਕਰੇ।

ਆਖਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਗਵਾਹ ਏ.ਡਬਲਯੂ. 10 (ਡਾ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ) ਜੋ ਕਿ 1955 ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 25 ਮਈ 1955 ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਇੱਕ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਜ਼ੇਫਰੀਨੀਆ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। 28 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ। variations

"ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜੀ ਘੱਟ ਸਰਗਰਮ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਸਬੰਧ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਉਡਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਦਬਾਅ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

281

ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਵੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ (ਵੀਡੀਓ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਏ/3.), ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਮਨਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵਧੇਰੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।"

ਉਸਨੇ ਸਿਜ਼ੇਫਰੀਨੀਆ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਦਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੈਨੀਆ ਦਾ ਇੱਕ ਕੇਸ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਸਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਉਸਨੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪੂਰਵ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪੂਰਵ ਸੁਭਾਅ ਸੀ। ਜੇ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਆਮ ਕੋਰਸ 4 ਤੋਂ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਤੀਬਰ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਚਾਨਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਗੰਭੀਰ ਪੜਾਅ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ "ਮੇਨੀਆ ਦੀ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੇੜੇ ਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਮੇਨੀਆ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ"। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸਨੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 27 ਮਈ, 1955 ਦੇ ਨੋਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਰੀਜ਼ ਇਲਾਜ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਨਿਆ ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਚਾਨਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਨੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਨਿਆ ਐਲਬਰ ਦਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ

ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਤਣਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਉਸ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ

282

ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਡਾ: ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਖਲਾ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਹਮਲਾ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਐਂਟਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ, ਇਹ ਇੱਕ ਮਨਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ" ਡਾ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਨਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਗੱਲ ਦੀ ਬਜਾਏ। ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ. ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ "ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ"। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਡਾ: ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ। ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਡਾ: ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਸੀ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਸਬੂਤ, ਮਨ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਪਤਲੇ ਹੋਣ ਲਈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਪੱਕੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਈ ਗਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਾਂਗਾ

283

ਡਾ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨੋਟ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪਾਗਲਪਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢੋ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਡਾ: ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਮਤਿਹਾਨ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਜਾਂ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਉਸ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਡਾ: ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੋਂ ਡਾ: ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਾ: ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜਾਣਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਸੀ? ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਆਨ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਰਿਟਲ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਰਕ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲਾ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਾਂਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਡਾ. ਦਵੇਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢੋ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਗਣਪਤ ਰਾਮ

ਖੇਸਲਾ ਬਨਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (1), ਮੈਸਰਜ਼ ਚੂਨੀ ਲਾਲ ਦਰੇੜਕਾ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਹਾਰਟਫੋਰਡ ਫਾਇਰ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2) ਅਤੇ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਗ ਮੱਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (3)। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਡਾ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੁਣਨ-ਸੁਣਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੇ ਡਾ. ਦਵੇਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਿਠ੍ਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਲਿਮ ਯਾਮ ਹੋਂਗ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਲੈਮ ਚੁਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (4) ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੋਨਲ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਕੀਲ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

284

ਇਸ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ ਸੁਣਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਜੇ, ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਏ/3 ਵਿਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਡਾ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੀਆ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਿਆਨ. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਗਲ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਵਾਂਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ A/3 ਵਿੱਚ ਡਾ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪਾਗਲਪਣ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਐਕਸ ਪ੍ਰੋਪ੍ਰੀਓ ਵਿਗੋਰ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਖੰਡਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਆਰ.ਡਬਲਯੂ. 1 ਨਾਲਾ ਗੜ੍ਹ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 20 ਜਾਂ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਰਾਜਰ ਸਨ। ਉਹ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਣ ਲਈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕਰੀਬ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਇਆ। ਉਹ ਬਾਰਾਤ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਤੱਕ ਰਹੇ। ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਆਰ.ਡਬਲਯੂ.3 ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਪੰਡਿਤ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੁਰੋਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 8 ਜਾਂ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਨਿਭਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੀ

285

ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਠੀਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਰਾਤ 10.30 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਚੱਕੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਖੇਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਨ. ਕਸ਼ਯਪ (ਆਰ. ਡਬਲਯੂ. 4), ਜੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਆਮ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਬੁੱਧੀ ਐਸਤ ਤੋਂ

ਵੱਧ ਸੀ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਾਨਵੈਂਟ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਟੀਕਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਜੋੜਾ ਲੱਕੜ ਦੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਆਮ ਦੁਲਹਨ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਲਾੜਾ-ਲਾੜੀ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਕਰੀਬ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਰ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ 1949 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1952 ਅਤੇ 1953 ਵਿੱਚ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਦਸਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ, ਉਸਨੇ ਸੰਗੀਤ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ 1940 ਜਾਂ 1941 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸੈਕਰਡ ਹਾਰਟ ਕਾਨਵੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦਾਦੀ ਦੇਖਦੀ ਸੀ। 1949 ਵਿੱਚ ਉਸ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਉਹ ਰਹੀ। 1954 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ।

286

ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਅਲੀਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਕ੍ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਜਾਂ 6 ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਰਹੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਵਿਆਹ ਦੇ 5 ਜਾਂ 6 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦੇ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਰਹੇ ਅਤੇ 17 ਜਾਂ 18 ਮਈ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ 3 ਜਾਂ 4 ਦਿਨਾਂ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਆਮ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ। 21 ਜਾਂ 22 ਮਈ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਭੈਣ ਮਿਸ ਸ਼ਾਂਤਾ ਵਸਿਸ਼ਟ ਨੂੰ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦਵਾਈ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਚੱਕਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 29 ਮਈ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਮਈ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਬਿਹਤਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਉਹ ਜੂਨ, 1955 ਦੌਰਾਨ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਸ਼ੌਕ ਬੈਰੇਪੀ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂਟਲ ਹਸਪਤਾਲ ਗਈ। ਜੂਨ, 1955 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਨਵੰਬਰ, 1955 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਜੋਂ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਬੀ.ਏ. ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਅਪ੍ਰੈਲ 1956 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਬੀ.ਟੀ. ਕਲਾਸ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਬੀ.ਟੀ. ਅਪ੍ਰੈਲ, 1957 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਅਪ੍ਰੈਲ, 1958 ਤੋਂ ਸੈਕਰਡ ਹਾਰਟ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮਈ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਐਮ.ਏ. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਫਾਰਮ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। 1961. ਉਸ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ

28 ਫਰਵਰੀ, 1961 ਨੂੰ ਬਿਆਨ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਸਟੇਟ ਕਾਪੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਉਹ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 21 ਮਈ 1955 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲਾ ਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਜੀਠੀਆ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਗਸਤ, 1954 ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸੂਰੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਲੰਚ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ, 1955 ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਮੇਜਰ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਖਾਣੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਮਿਸ ਸ਼ਾਂਤਾ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਸਵੇਰੇ ਦੁਬਾਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰੇ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਿਸ ਸ਼ਾਂਤਾ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦੇਸਤਾਨਾ ਬਣ ਗਏ। ਉਹ ਇੱਕੋ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੈਰ ਲਈ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਅਧਿਆਪਕ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਮਿਸ ਸ਼ਾਂਤਾ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਗਾਣਾ ਸੁਣਨ ਲਈ ਆਏ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ ਤੇ, ਉਸਨੇ ਲਾੜੇ ਨੂੰ ਮਾਲਾ ਪਹਿਨਾਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੰਡਪ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਰਸਮ ਤੜਕੇ 3.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਧਾਰਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਆਮ ਆਸਣ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਝੁਕ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਟੀਕਾ ਜਾਂ ਇਲਾਜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ

ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਦੌਰਾਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਟੀਕਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 11 ਜਾਂ 12 ਮਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਸੀ। 12 ਮਈ, 1955 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੋਏ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਵਾਂਗ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਪਰਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੂਨ 1955 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਸਨ ਪਰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। 21 ਮਈ, 1955 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਯਾਦ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਲਗਭਗ ਛੇ ਜਾਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਮਤਰੇਏ ਭਰਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਤਰੇਈ ਭੈਣ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗਰਮੀ ਜਾਂ ਠੰਡ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੰਬਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਘੱਟ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਲੇਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਆਮ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚਾਹ ਤੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਫੇਰੀ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਚਾਹ ਦਾ ਬਿੱਲ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਵੇਟਰਾਂ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ।

289

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 21 ਜਾਂ 22 ਮਈ ਅਤੇ 29 ਜਾਂ 30 ਮਈ, 1955 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ, ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਚੌਕੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਰ.ਡਬਲਿਊ. ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਦੋਸਤ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੱਤ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਮਿਸ ਸ਼ਾਂਤਾ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਨੇ ਇੰਦਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਲੜਕੀ ਮਿਲੀ।

13 ਜਾਂ 14 ਮਈ ਨੂੰ, ਉਸਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੱਤ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ(Exhibit) ਆਰ 24 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ,

ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੰਗੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਵਧਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਘਰ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਇੱਕ ਨੇ ਉਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਸ਼ਬਦ ਸੀ. ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਮ, ਸ਼ਾਂਤਾ, ਰਾਜ, ਮੁਨੀਸ਼ ਅਤੇ ਤਾਪੀ ਅਤੇ ਅਨੂ ਵਾਂਗ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰਾਮ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜਿਆਦਾਤਰ ਇੰਦਰ ਦੇ ਕੋਲ ਹਨ। ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਕੁੜੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

290

ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਰਿਟਰਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਏ, ਉਹ ਨਾਲ ਰਹੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇ ਦਿਨ ਲਈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਇੰਦਰਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਉਸ ਨੂੰ. 23 ਮਈ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਉਸਨੂੰ ਕਿ ਇੰਦਰ ਬੀਮਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਦੂਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਬਿਮਾਰ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਦਗਿਲ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਫਿੱਟ ਅਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਵੈਦ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ. ਵੱਲੋਂ ਲੜਕੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ. ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫਿੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਬਿਮਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ. ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ- 24 ਮਈ ਤੱਕ ਹੁੱਡ. 1955, ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮੱਸਿਆ. ਉਹ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਇਲਾਜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣ ਗਈ 10 ਜਾਂ 12 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ 28 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ ਡਾ: ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏ.ਡਬਲਯੂ., 6 (ਵਾਈ. ਐਨ. ਲਾਲ) ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਵੰਬਰ, 1955 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਨਵੰਬਰ, 1955 ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ, 1956 ਤੱਕ। ਉਸ ਨੇ ਸੀ ਨਵੰਬਰ 1955 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉਸ ਕੋਲ ਆਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਈਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਸੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ- ਈਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ 23 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਮੇਅ ਨੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸੀ ਕੇਸ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਇੰਦਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸੁਭਾਅ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਭਾਵ, ਇੰਦਰ ਦੇ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਅਤੇ ਮਤਰੇਏ ਭਰਾ ਅਤੇ ਭੈਣ। ਇਹ ਸੀ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸੀ

291

ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਣੀ ਦੱਤ ਵਸਿਸ਼ਟ ਨੇ ਆਰ.ਡਬਲਯੂ. 2 ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਸਨ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ R/13 ਮਿਤੀ 28 ਜੁਲਾਈ, 1954, ਆਰ. 14, ਮਿਤੀ 19 ਅਗਸਤ, 1954 ਅਤੇ ਆਰ./15, ਮਿਤੀ 20 ਸਤੰਬਰ, 1954। ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਫਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ 22 ਸਤੰਬਰ, 1954 ਦੀ ਮਿਤੀ, 14 ਜਨਵਰੀ, 1955 ਦੇ ਪੱਤਰ (ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਆਰ/16), ਅਤੇ ਐਕਸ-ਗ੍ਰਿਬਿਟ ਆਰ 17, ਮਿਤੀ 14 ਜਨਵਰੀ, 1955 ਹਨ। ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਆਰ-18, ਮਿਤੀ 15 ਜਨਵਰੀ, 1955, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਭੈਣ, ਸ਼ਾਂਤਾ ਵਾ ਸਿਸ਼ਟ, ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਨੂੰ 18 ਮਾਰਚ, 1955 ਨੂੰ ਪੱਤਰ (ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਆਰ/20) ਭੇਜਿਆ। ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਵਸਿਸ਼ਟ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕਈ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੇ ਸਨਮਾਨਾਂ

ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ R/20 ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਨਮੋਹਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਖਿੱਚੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਦਿਆਲਤਾ ਲਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਪਾਗਲ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨੁਕਸ ਕਬੂਲ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਫਸਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੇਸਤ ਸਨ।

292

ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਮਸੂਰੀ ਦੇਵਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ, ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਜੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ।

12 ਮਈ, 1955 ਦਾ ਪੱਤਰ (ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ R/24), ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੱਤ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਨਿਰੀਖਣ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਰੂਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਿਵਹਾਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਸਬੰਧਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ 1. ਫਿਰ ਵੀ, ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇ ਕਿ ਜੇ 12 ਮਈ, 1955 ਤੱਕ, ਲੜਕੀ ਵਿਚ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਲੱਛਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ, ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਦਮੀ ਸਨ। 1 ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਮਨਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਲੜਕੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਹਵਾਲਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰੂਪ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਆਰ/24 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੱਤ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਵਿਆਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 5 (ii) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਾ 12 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

293

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਵਿਆਹ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਤਨੀ ਪਾਗਲ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (1) ਲਾੜਾ ਅਤੇ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਚੌਕੀਆਂ ਜਾਂ ਪਤਰਸ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ (ii) ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦਾ ਝੁਕਦਾ ਹੋਇਆ ਸਿਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ - (iii) ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਨਾ ਭੇਜਣਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬੈਠੀ ਸੀ, (iv)

ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇ ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਕੁੜੀ, (v) ਉਸ ਦਾ ਗਰਮ ਮੈਸਮ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਜਾਈ ਮੰਗਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਉਹ ਠੰਡ ਜਾਂ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ, (vi) ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖਾਲੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, (vii) ਨਾਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਘੱਟ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਆਉਣਾ, (viii) ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵੇਲੇ ਪਲੇਟ ਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖਣਾ ਪਰ ਖਾਣਾ ਨਾ ਖਾਣਾ, (ix) ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚਾਹ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਵਾਲਾ ਵਿਵਹਾਰ, (x) ਉਸਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਅਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨੂੰ ਟੂਟੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਣਾ, (xi) ਟੂਥ ਪੇਸਟ ਚਬਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵਿਮ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਛਿੜਕਣਾ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, (xii) ਵਿਆਹ ਦੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਤੇਜਿਤ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਸਬੂਤ। ਫਿਰ ਰੇਲਵੇ ਟਰੇਨ ਵਿੱਚ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ, ਨਾਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮੇਜ਼, ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਰਾਮ ਚੰਦਾਨੀ ਦੀ ਚਾਹ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ, ਯਕੀਨਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਕਥਿਤ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਸਦੇ ਮਨ ਦੀ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਡਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਦੁਲਹਨ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

294

ਸ਼ਾਇਦ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਚਾਪਲੂਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇਗਾ। ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ R 24 ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਨੂੰਹ ਦੇ ਆਚਰਣ, ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ "ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ" ਸੈਕਸ਼ਨ 5/11) ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ, ਠੋਸ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ "ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ" ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸੁਪਰਵੇਨਿੰਗ ਪਾਗਲਪਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 (iii), 10, 12 (ਬੀ) ਅਤੇ 13 (iii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਮੁਰਖ ਜਾਂ ਪਾਗਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਨਿਆਂਇਕ ਅਲਹਿਦਗੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) (ਈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਅਲਹਿਦਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਧਿਰ "ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੈ। ਵਿਆਹ।" ਸੈਕਸ਼ਨ 5 (i) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ। (iv) ਅਤੇ (v) ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਿਆਹ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਪੱਟੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਆਹ, ਜੋ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਾਂ ਵਰਜਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਧਿਰਾਂ ਸਾਪਿੰਡ ਹਨ, ਰੱਦ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਵਿਅਰਥ ਵਿਆਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ,

295

ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ, ਜੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਮੂਰਖ ਜਾਂ ਪਾਗਲ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਇੱਕ ਡਿਸਆਰਸ਼ਨਰੀ ਬਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਤਲਾਕ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਧਿਰ "ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅਵਧੀ ਲਈ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ"। ਧਾਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਵਿਛੋੜੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ, ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੁੱਖ ਹੈ ਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਹਮਲਾ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੇਨੀਆ ਜਾਂ ਸਿਜ਼ੋਫਰੀਨੀਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਾਂ। ਜੇ ਪਾਗਲਪਨ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਨ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਥਾਈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੇਕਰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿਮਾਰੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਜੈਕਸਨ ਬਨਾਮ ਜੈਕਸਨ ਵਿਚ (5), ਪਤਨੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਹੀ ਦਿਮਾਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਸੀ।

296

ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਰੋਗ ਭਰਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜੋ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਰਗ੍ਰੇਵ ਡੀਨ ਜੇ. ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ -

"ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਕੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਹੈ, "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ, ਇੱਕ ਧਿਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ ਸੀ?"

ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਬਸਟੇਟਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਕਥਿਤ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਚਾਨਕ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਰਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ ਪਾਈ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਨ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਪਾਗਲਪਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ

297

ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਹਮਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਮਿਆਦ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ, ਜੇ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦਾ ਮਨ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਂ ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ, ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ, ਸਮਾਰੋਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸਿਵਾਏ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ, ਇਹ ਵਿਆਹ ਦੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰਥਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਹੱਦ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(ii) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਮੂਰਖ ਜਾਂ ਪਾਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ"। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਇੱਕ "ਮੂਰਖ" ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਲੈਕਸਟੋਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ "ਮੂਰਖ" ਉਹ ਹੈ "ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ" . ਕੇਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਇੱਕ ਮੂਰਖ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਦੀਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਬੇਸਹਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਈ ਵਾਰ, ਇੱਕ ਮੂਰਖ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਦਰ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾ ਨਾਲ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

298

"ਪਾਗਲ" ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੂਰਖਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਨ ਦੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮਨ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਬਦ-, "ਪਾਗਲ" ਸ਼ਬਦ "ਲੂਨਾ" ਚੰਦਰਮਾ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੂਰਵ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਮੇਮ ਜਾਂ ਅਲੇਪ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਰਥ, ਅਤੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਾਰਨ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਗੁਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਪਰ ਪਾਗਲਪਨ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਧਾਰਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਈ ਤੱਥਾਂ, ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੁੱਲ

ਪਾਗਲਪਨ ਤੱਕ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਲਚਕੀਲੇ ਹੋਣ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਸਨਕੀਪਣ ਜਾਂ ਮਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਰਨਰ ਬਨਾਮ ਟਰਨਰ (6) ਵਿੱਚ ਸਰ ਵਿਲੀਅਮ ਸਕਾਟ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਪਾਗਲਪਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਮੂਲੀ, ਸੁਭਾਅ ਜਾਂ ਹਾਸੇ-ਮਜ਼ਾਕ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਵੈਧ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬਣਾਉਣਾ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਜੋ, ਜੇ ਕੋਈ ਟੈਸਟ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਨਿਰਣੇ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੋਣ ਲਈ ਉਸਦੀ ਆਮ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੇ। ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਹਰ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਭਟਕਣਾ ਨੂੰ ਪਾਗਲਪਣ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਗਲਪਨ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਨਾਰਮਲੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਹਾਰਕ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲੀਲ, ਬੇਚੈਨ, ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ

299

ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਬੇਕਾਬੂ ਗੁੱਸਾ, ਬੇਕਾਬੂ ਈਰਖਾ, ਬੇਲੋੜੀ ਨਫਰਤ ਜਾਂ ਗੈਰ ਤਰਕਹੀਣ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਲਾਇਲਾਜ ਵਿਗਾੜਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ, ਜਾਂ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜਾਂ ਉਤੇਜਕ, ਜਾਂ ਮੂਰਖ ਜਾਂ ਮੂਰਖ ਹੋਣਾ, ਜਾਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਐਗਜੀਵਿਟ ਸਨਕੀ ਜਾਂ ਮੁਹਾਵਰੇ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਧਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਬਾਰੇ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਕਠੋਰ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਹੈ। .

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਾਗਲਪਨ ਜਾਂ ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਹਰ ਰੂਪ ਜਾਂ ਡਿਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇ। ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਹੱਦ ਜਾਂ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਟੀਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ , ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭਾਵਨਾ, ਲਗਾਵ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਸੂਝ ਜਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕਤਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਮ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਨਿਘਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ

300

ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਲਈ ਟੈਸਟ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏਗੀ। ਵਿਆਹੁਤਾ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰ ਜੇ. ਹੈਨਨ ਡਰਹਮ ਬਨਾਮ ਡਰਹਮ ਵਿੱਚ (7), ਕਿਹਾ:-

"ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਧਾਰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਔਰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ।"

ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ

"ਮੈਂ ਸੈਲੀਸਿਟਰ-ਜਨਰਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਕਿ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਸਮਝ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਭੁਲੇਖੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਹੋਰ ਲੱਛਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ

301

ਅਕਤੂਬਰ 1882 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1883 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਨ। ਮਾਰਚ 1883 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਪਤਨੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਸਨ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਪਤਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਚੰਗੀ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼ਰਮੀਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਰ ਜੇ. ਹੈਨਨ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪਤੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, - ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫੋਰੈਸਟਰੀ ਬਨਾਮ ਫੋਰੈਸਟਰ (8) ਪਾਰਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਕ ਬਨਾਮ ਪਾਰਕ (9), (ਪ੍ਰੋਬੇਟ ਤਲਾਕ ਅਤੇ ਐਡਮਿਰਲਟੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ)। ਪਾਰਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ: ਬਨਾਮ ਪਾਰਕ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ - ਪਾਰਕ ਦੀ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਕ ਬਨਾਮ ਪਾਰਕ (10) ਸਿੰਗਲਟਨ, ਜੇ., ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, (11) ਜੇਮੀਨਾ ਕੋਲ ਬਨਾਮ ਵਿਲੀਅਮ ਕੋਲ ਵਿੱਚ ਕੈਰੂਥਰਜ਼ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਬੀਤਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਰੀਖਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਈ ਬੰਧਨ-ਸੰਬੰਧੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜੇ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਦਿੰਦੀ

ਹੈ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਪਰ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਸਾਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ

302

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੋਹਰੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋਣਗੇ। ਬੇਕਸੂਰ ਔਲਾਦ ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਹੋਰ - ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ, ਚਾਲ-ਚਲਣ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਜ਼ੁਕ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਫਰਜ਼ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਟੈਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਡਿੱਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਚੇਗੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਨੂੰਨੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੁਝ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਥਾਈ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਤਰਾਲ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਥਾਈ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਥਾਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪ ਕਾਰਨਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਨਿਯਮ ਹੈ, "ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।"

303

ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਮ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਇੰਨੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੰਧਨ ਵਾਲਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹਨ।" ਬਿਸ਼ਪ on Mar. & Div., ਸੈਕਸ਼ਨ. 177. ਸਰ ਜੌਹਨ ਨਿਕੋਲ ਵਿੱਚ ਬਰਾਉਨਿੰਗ ਬਨਾਮ ਰੀਨੇ (5), ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ (2 ਫਿਲਿਮ 70): "ਜੇ ਅਸਮਰੱਥਾ ਅਜਿਹੀ ਹੋਵੇ.... ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਖੁਦ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਯੋਗ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਯੋਗਤਾ ਤੋਂ, ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਵੱਧ। , ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੇਖਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਅਵਿਵਹਾਰਕ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਮੂਰਤ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਗਲਪਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਅਸਮਰੱਥਾ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਹੋਸ਼ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵ। ਆਮ ਟੈਸਟ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਨਿਪਟਾਰਾ, ਸੰਕੁਚਿਤ ਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਵਿੱਚ ਜੀ.ਈ.ਜੀ.ਆਰ. ਬਨਾਮ. ਈ.ਐਮ.ਆਰ. (12), ਜੋ ਕਿ ਈਸਾਈਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨਕੀ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਸਾਰਾ ਮਾਨਸਿਕ ਜੀਵ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸੀ।

304

ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪਰ ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਟਿਟਲੀ ਬਨਾਮ ਐਲਫ੍ਰੇਡ ਰੋਬਰਟ ਜੇਨਸ (13), ਤਲਾਕ ਐਕਟ (1869) ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਈਸਾਈ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਖਰਜੀ, ਨੇ ਕਿਹਾ :-

"ਮੌਸ ਬਨਾਮ ਮੌਸ (14) ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰੀਖਣ, ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਬਿਪਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਆਹ, ਜੇ ਨਾ ਤਾਂ ਪਾਗਲ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੂਰਖ ਹੈ, ਬੇਕਾਰ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕੋਲ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਬੰਧਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੈਨਾਨ, ਪੀ. ਡਰਹਮ ਬਨਾਮ ਡਰਹਮ (7) ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਧਾਰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਫੈਡਰਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਤਨੇਸ਼ਵਰੀ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਗਵਤੀ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (15) ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਸਨ। ਮੌਜੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਚੰਦਰਬਤੀ ਕੁਮਾਰੀ, (16) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨਸਿਕ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੁਕਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪੂਰਵ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੇ

305

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ., ਪੰਨਾ 178 ਤੇ ਸੰਘੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ:-

"ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀਆਂ ਕਈ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਾਗਲ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹੋਣ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ

ਬਣਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਦਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਬਨਾਮ ਦੰਦਰਾਵਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। (16)।"

ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਜਾਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜਿੱਥੇ ਸਥਾਈ ਪਾਗਲਪਣ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਇੱਕ ਸੁਚੱਜੇ ਅੰਤਰਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਰਿਟਲ ਮੇਲ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਥਿਤ ਮੂਰਖਤਾ ਜਾਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ। ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ, ਸਫਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਟਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

306

ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਜੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਇਸ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਿਆਰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਚੌਕਸ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਸਟਨ ਜੋਨਸ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੈਸਟਨ ਜੋਨਸ ਵਿੱਚ

(17), (ਹਾਊਸ ਆਫ਼ ਲਾਰਡਜ਼), ਲਾਰਡ ਮੈਕ ਡਰਮੇਟ ਨੇ ਕਿਹਾ: -

"ਤਲਾਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੰਧਨ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਜਾਂ ਸਖ਼ਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ 'ਸੰਤੁਸ਼ਟ' ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੁਝ ਦੇ ਨਾਲ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਛਾਂਟਣ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਤ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ, ਇਹ ਹਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

307

ਉੱਪਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ਜੋ ਪਾਗਲਪਣ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ, ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਾਲਮ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨਾਲ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਸਿੱਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ 2 ਜਾਂ 3 ਸਾਲ ਤੱਕ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੱਸੇ ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੂਰਵ-ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਮਨ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਾਧਾਰਨ ਮੁਸੀਬਤਾਂ, ਘਰੇਲੂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਿਪਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਬੀਜ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਪਣ ਵਿੱਚ ਉਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਸਿਕ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ-ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜੋ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਅਸਲ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਦਾਗ ਪਏ ਸੀ

308

ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਅਸੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਹਨ, ਇੱਕ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਤੁਲਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸੰਜਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੁਆਰਾ 23 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 23 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਜਾਂ ਲਾਭਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ-ਕਹਿੰਦੇ ਪੈਦਾ ਕਾਰਨ ਤੱਕ. ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ.

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੇ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੀ ਸੀ। ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਸਧਾਰਨ ਆਚਰਣ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕੀਤਾ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾੜੀ ਨੇ ਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਡੋਲਿਆ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਧਾਰਨਤਾ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਡੇਟਿਵ ਅਤੇ ਟੀਕੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਹਰਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਦਵੇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਗੜ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ "ਔਰਰ ਲੁੱਕ" ਜਾਂ "ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਨਜ਼ਰ" ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੋੜਾ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਨੀ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

309

ਨਾਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਅਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਤੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਜਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ 23 ਮਈ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜੇੜੇ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਟਰੇਨ ਚ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸੰਭੋਗ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਚ ਵੀ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸੰਭੋਗ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਸ਼ਲ ਸੰਭੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮਾਨਕ ਦੇ ਲਗਭਗ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਿਆਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੁੱਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ- ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਆਰ. 24 ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਤਣਾਅ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 12 ਮਈ, 1955, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ, ਉਸ ਪਾਗਲ ਆਚਰਣ ਨਾਲ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2018

ਤੱਕ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖਣਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮਾਜਿਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ

310

ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਪੱਤਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਤਾਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(ii) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪੀੜਤ ਸੀ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਡਾ. ਦਿ ਸ਼, ਡਾ: ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਡਾ: ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਦਗਿਲ (ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਏ/5) ਮਿਤੀ ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 24 ਮਈ, 1955, ਆਰ.ਡਬਲਯੂ. 2. ਬਲਦੇਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ, ਅਤੇ ਮੈਟਲ ਹਸਪਤਾਲ (ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ A/3) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਮਰੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ। ਜੇਕਰ 24 ਮਈ, 1955 ਨੂੰ ਜੇ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰੀਖਿਆ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। 23 ਮਈ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਾਗਲ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਗਲ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੀ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ (ਏ. ਡਬਲਯੂ. 2) ਦੇ ਨਿਦਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਮਨੀਆ (ਸਰਲ) ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸਿਜ਼ੋਫਰੀਨੀਆ ਤੋਂ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ, ਸਧਾਰਨ ਮਨੀਆ ਬਹੁਤ ਅਚਾਨਕ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਇਲਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉਸਦਾ ਇਲਾਜ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। "ਟਵੀਨ ਦਾ ਮਨੀਆ ਜੇ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮਨੀਆ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਫਾਟ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1955, ਹਮਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਦੁਹਰਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ

311

ਹਲਕੇ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ, ਹੁਣ ਤੱਕ। 1955 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਬੀ.ਏ., ਅਤੇ ਬੀ.ਟੀ., ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪ੍ਰੈਲ, 1958 ਤੋਂ ਸੈਕਰਡ ਹਾਰਟ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਐਮ.ਏ., ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਫਾਰਮ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ, ਜੇ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਰਤਮਾਨ ਵਰਗੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਨੀਆ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਂਗਾ। ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, 20 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕ,

ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ, ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਦੁਹਰਾਓ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਈ, 1955 ਵਿੱਚ ਸਵੱਛਤਾ ਦਾ ਹਮਲਾ ਮੈਨੀਆ (ਟ੍ਰਾਂਸੀਟੋਰੀਆ) ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਇਹ ਰਚਨਾਵਾਂ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਅਤੇ ਪੀਅਰਸਨ ਦੁਆਰਾ (1958 ਐਡੀਸ਼ਨ) ਸਫੇ 483-484, 487, 488, 489, ਕਰਾਨ ਸਫੇ 558 ਦੁਆਰਾ ਦਵਾਈ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ; 561; ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਸਰਵੇਖਣ, ਫਰੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਾਥਨੀਏਲ ਰੋਸ ਦੁਆਰਾ ਵਾਲੀਅਮ IV, ਪੰਨੇ 144, 167; ਜ਼ਿਲਬੇਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਦੀ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ, ਪੰਨਾ 144, ਗੈਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਨਰਲ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ (ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ), 1961, ਪੰਨਾ 538; ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਅਮਰੀਕਨ ਹੈਂਡਬੁੱਕ, ਵਾਲੀਅਮ I (1959) ਸਫੇ 447 ਅਤੇ 449, ਅਤੇ ਮੇਦੀ ਦੁਆਰਾ ਮੈਡੀਕਲ ਨਿਆਂਸ਼ਾਲਾ (13ਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ) 1959 ਸਫੇ 377 ਤੋਂ 379. ਅੰਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਮਨੀਆ, ਮੈਨੀਡੇ-ਪ੍ਰੈਸਿਵ ਸਾਈਕੋਸਿਸ, ਫੰਕਸ਼ਨ; ਮੈਨਿਕ ਡਿਪਰੈਸਿਵ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਈਜ਼ੋਫਰੀਨਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਈਟੀਓਲੋਜੀ. ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਲੱਛਣਾਂ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਜੋ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

312

ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੰਪਾਦਕ ਮੁੱਲਾ ਦੇ, 12ਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 851 ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, "ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤਾਰ ਨਾਲ ਖਿੱਚੀਆਂ ਕਿਆਸ ਅਰਾਈਆਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਠੋਸ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਆਮ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਰਣਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਡਾਕਟਰੀ ਗਵਾਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਵਾਲ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇੱਕ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਾਹਿਰਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਆਰਗੂਮੈਂਟਮ ਐਡ ਹੋਮਿਨੇਮ, ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਇੱਕ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਵਜੋਂ ਸਟਾਈਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੇੜੇ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕਠੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੀਬਰ ਦੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ; ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੰਧੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ

313

ਪਿਆਰ, ਵਿਆਹੁਤਾ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ, ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਤੋਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ। ਉਸ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕੇ। ਦਲੀਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹ ਇੱਕ ਸੰਸਕਾਰ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਆਮ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਮਰਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ- ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਿਆਹ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਸਕਾਰੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਡੂੰਘਾ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹ ਇੱਕ ਨਿਰੋਲ ਸਿਵਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਦਰਜਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਵੀ। ਇਹ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਹ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ, ਜੋ ਘੱਟ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਅੰਤਰ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ

314

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਜਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ. ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ. ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਬੰਧ, ਭਾਵੇਂ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਜੋਂ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਜਨਤਕ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਸਨ, ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਵਿਆਹ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਤਿਆਗ, ਤਿਆਗ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੰਧਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਭਾਵੇਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੂਤ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਰ ਤੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ

315

ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਗਲ ਸੀ।

ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੁਨੀਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਵਸ਼ਿਸਟ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੇ. ਐਸ. ਕੇ.

(1) (1958) 60 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 349.

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1958 ਪੀ.ਬੀ 440

(3) ਏ.ਟੀ.ਆਰ 1931 ਲਾਹੌਰ 213 (214)

(4) ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1928 ਪੀ.ਸੀ. 127.

(5) 1908 p. 308.

(6) 161 English Reports 600 (601-602).

(7) (1885) ਪੀ.ਡੀ., 80 ਤੇ ਪੀ. 82.

(8) 39 ਟੀ.ਐਲ.ਆਰ 658 (661),

(9) (1953) 2 ਏ.ਈ.ਆਰ. 468

(10) (1953) 2 ਏ.ਐਮ. 1411

(11) (1857) 5 ਸੇਨਡਸ ਟੈਨ ਰੈਪ 56

(12) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1925 ਸਿਨਡ 95

(13) ਏਆਈਆਰ 1934 ਏ. ਯੂ . 273.

(14) (1897) ਪੀ. 263.

(15) ਏਆਈਆਰ 1950 ਐਫ.ਸੀ. 142.

(16) 38 ਕੈਲ. 700

(17) (1951) 1 ਏ.ਈ.ਆਰ. 124 (138)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :-

ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ)